

SALVADOR VENDRELL

## *A ca Joan Fuster. Entra, beu i calla*

No sabia dir exactament en quin any vaig fer la primera visita a ca Joan Fuster. Sé que era molt jove i anava acompanyat de Voro Carbonell —que en pau descanse— amic meu i veí de l'escriptor. Vols conèixer un escriptor de veritat? Et regalarà un llibre que et signarà i beurem whisky, em va dir Voro, una vesprada que no sabíem què fer. I vam tocar l'anella de la porta del carrer de Sant Josep de Sueca i ens obrí un home, alt, encorbat, flac, amb uns ulls eixits darrere les ulleres, vestit amb pijama i un batí a ratlles, com si acabara d'alçar-se del llit. «Cristo! Què feu per ací a aquestes hores?», ens va dir, mentre ens indicava que passàrem i seguérem.

En entrar en aquella casa, em vaig quedar bocabadat de la quantitat de papers i llibres que hi havia amuntegats per tots els llocs, fins i tot, en les cadires. Vaig haver de buidar-ne una per poder seure. «Deixa-ho tot damunt d'aquella poltrona», em va dir. No podia entendre com podia haver-hi tant de llibre i paper, perquè jo venia d'una casa on els únics instruments que tenien un poquet de «cultura» servien només per al conreu i l'art de conrear la terra: llegons, aixades corbelles, cabassos... Els únics llibres que hi havia a casa meua eren els de text del meu batxillerat i un bon grapat de còmics als quals era molt aficionat i que canviava totes les setmanes en una parada del mercat dels divendres que hi havia a la porta del Teatre Serrano, quan encara no era un supermercat. Per no dir mentides, en tenia uns poquets: els que m'obligaven a llegir a classe i alguns de Robert Louis Stevenson i d'Emilio Salgari que m'havia comprat pel meu compte.

Salvador Vendrell (Fortaleny, 1958) és professor de valencià a l'IES Joan Fuster de Sueca i escriptor. Col·labora habitualment a *La Veu dels llibres* i a *Levante-EMV*. Ha publicat, entre altres, *Columnes de paper* (Perifèric, 2011)



«Quin llibre estàs llegint?», em preguntà. I li vaig dir mitja veritat, perquè encara no li tenia confiança: «Estic llegint *Niebla*, de don Miguel d'Unamuno, que ens obliguen a llegir-lo a l'institut, en classe d'espanyol». «Collons!», va dir. I es va riure molt quan li vaig dir que ens el feia llegir un professor que volia que avorrírem la lectura per a sempre. L'altra mitja veritat, que no li vaig dir, era que, aquells dies, estava llegint, clandestinament, una edició de butxaca del *Decameró*, que anava de mà en mà entre els amics i que, per raons òbvies i pròpies de l'edat, ja estava convertint-se en una baralla de cartes.

En aquella primera visita a ca Fuster, vaig aprendre dues coses que m'han acompanyat sempre: quin era el sabor del whisky i què eren els aforismes. No era que nosaltres no haguérem begut mai. Nosaltres ja feia temps que bevíem, però no teníem pressupost per tastar el líquid escocés. Ens va posar un poc de White Horse en un got de tub ple de gel fins a dalt. El vaig provar i no em va agradar aquella primera vegada. Vaig sentir un sabor dur, fumat, a fusta. Els aforismes em van sorprendre, després, a casa, perquè em regalà *Consells, proverbis i insolències*, que va ser el primer llibre que vaig llegir del mestre.

Vaig conèixer una forma de literatura que no pensava que existia. No eren descripcions, ni versos, ni narracions. Eren aforismes, petits assajos. Un gènere al qual m'he aficionat i que he pogut seguir llegint en autors, com ara, Montaigne, Baudrillard... Sent sincers, però, quants han conegut aquesta minúscula parcel·la literària gràcies al suecà? I, per què no dir-ho, quants s'han inspirat en el seu estil irònic i extremadament sarcàstic? *Consells, proverbis i insolències* va ser el primer llibre de Fuster que vaig llegir i el que més em va sorprendre. La condició humana, la definició de la filosofia... Avui, són textos molts moderns, perquè són autèntiques piulades de Twitter. És divertit veure'ls, ara, funcionar en les xarxes: «Reivindiqueu sempre el dret a canviar d'opinió: és el primer que us negaran els vostres enemics». O «La primera obligació d'un escriptor és de fer-se llegir».

Fer aforismes, per a Fuster, era un dels seus jocs literaris preferits en què feia sentències o composicions breus on desgranava, de forma brillant, sintètica i atractiva, algunes de les idees i plantejaments vitals i intel·lectuals que en els seus llibres i articles explicava i defensava de forma més àmplia i raonada. Amb tot açò, vull dir que el primer Fuster que vaig conèixer no va ser el pensador i difusor de plantejaments polítics i nacionals. I això és una cosa que sempre m'ha agradat, perquè crec que es molt «injust» recordar-lo, només per la seua faceta «política». Des de molt joves, vam tindre la sort de conèixer, sobretot, un escriptor. Un gran escriptor. Un artesà del món de la lletra escrita que no publicava novel·les ni contes. Ell escrivia articles periodístics per sobreviure i publicava llibres d'assaig de temes molt diversos.

Des d'aquell dia que el vaig visitar per primera vegada, la meua relació amb l'escriptor —i la d'un bon grapat d'estudiants joves— va continuar en un temps en què el règim moria, però la democràcia no acabava de nàixer —com diria Gramsci. En uns moments en què la professora d'història ens explicava, a l'institut, en directe, el colp d'estat de Pinochet que matava el camí ple d'il·lusió de la via democràtica al socialisme de Salvador Allende.

De nit, mentre estudiàvem, escoltàvem música i conspiràvem contra la dictadura en partits sempre a l'esquerra del Partit Comunista que, en aquell moment, exigia ordre, calma i reconciliació nacional. Moltes nits, visitàvem Fuster i raonàvem de tot: de literatura, de música, de política...

Sempre ens manava faena: ens enviava als arxius i investigàvem, ens feia escriure en revistes d'història i literatura i ell procurava participar en totes les activitats que fèiem al poble: en les revistes, en el cineclub... Com ara, s'incorporà al consell de redacció i animà la revista d'història *Quaderns de Sueca* del qual també formaven part Manel Chaqués, Fermí Cortés, Josep Lluís Fos, Antoni Furió i un servidor. Però, no només en la revista d'història. Un dia va voler participar en el cineclub que havíem muntat, fent la ressenya d'*Amarcord* de Fellini, que és una crònica de la vida dels habitants d'aquell poble d'Itàlia que vivia sota el feixisme. La tesi de la seua ressenya que passàrem a ciclostil, com si fora un pamflet clandestí, era que *Amarcord* podia ser perfectament Sueca o qualsevol poble de la Ribera.

Quan ens vam fer més grans i uns quants ens dedicàrem a la docència del valencià, una de les primeres coses que férem va ser llibres de text de llengua i literatura per al BUP d'aleshores. Els vam titular *Asfalt, Districte i Trànsit*, perquè ens volíem distanciar dels noms agraris, habituals, d'un bon grapat d'excel·lents llibres de llengua, com ara *Jonc, Garba, Marge, Llavor, Fruit...*, que ens feien pensar que la llengua només servia perquè l'estudiaren els llauradors. Nosaltres, que érem fills de la terra, vam optar per fer uns llibres que tingueren un sabor més urbà. Això va agradar molt a Fuster. Només en tenir el primer exemplar a les mans, vam anar a casa seua per ensenyar-li'l. Més que res per demostrar-li com de pagats estàvem de la criatura. Uns quants dies després, ens vam quedar parats en comprovar que se l'havia llegit tot de cap a peus com no feien els nostres propis col·legues. El tenia subratllat i ens preguntà coses sobre els diferents apartats. Estava clar que tenia una curiositat immensa per les coses que fèiem.

A Fuster li agradava manar la faena o, en tot cas, orientar-la. Ho explica molta gent que va passar per aquella casa, com ara l'historiador Manuel Ardit que va dir que l'inici de la seua tesi havia sigut: «impremeditat i fruit de l'atzar i prové del suggeriment d'un amic, Joan Fuster, qui per allà l'any 1964, a punt d'acabar els meus

estudis, em proposà acabar en un llibre sobre els diputats valencians a les Corts de Cadis». A ell, en aquells moments, li interessava l'erasmisme del segle XVI, però li va fer cas a Fuster.

No va ser un cas únic. Encara imagine Joan Fuster, una nit, manant la faena a Isabel-Clara Simó: «Si vols fer novel·la, n'has de fer una sobre la Revolució del petroli». Sobre l'aixecament revolucionari dels anarcosindicalistes que es va produir a Alcoi, el juliol de 1873, durant la Primera República on, durant una vaga general, els obrers passejaren per la ciutat el penis de l'alcalde republicà Agustí Albors i Blanes, conegut com *el Pelletes*, com a símbol del triomf de la insurrecció. Isabel-Clara Simó va fer cas a Fuster i va fer una novel·la, *Júlia* (1983), de la qual s'han fet moltes edicions i s'ha convertit en un clàssic de la literatura catalana contemporània.

Un dia vaig anar tot sol a casa seua. En veure llum per la finestra, em vaig decidir a tocar a la porta. Deuria ser tard i Déu sap d'on venia jo. Quan ja em pensava que no m'obriria, vaig sentir el soroll de la porta. «Passa, seu, beu i calla», em va dir. De seguida vaig veure que estava acompanyat per tres importants polítics del moment: Toni Asunción, president de la Diputació de València; Ciprià Císcar, conseller de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat Valenciana; i Enrique Múgica que era, si no recorde malament, ministre de Justícia. Sembla que venien dels bous —com a mínim Asunción i Múgica. Evidentment, no vaig callar i vaig clavar cullerada en tots els temes que tractaren i Fuster em mirava de manera condescendent... Ara, passat el temps, pense que em va deixar passar perquè volia que aprenguera, malgrat que sabia que no podia estar només escoltant.

De la mateixa manera que un dia et trobaves polítics socialistes, un altre et trobaves també dirigents dels altres partits de l'esquerra o personatges que venien d'arreu del país a demanar-li el vistiplau a qualsevol projecte que tenien pensat realitzar. Allí, els de Sueca, vam poder compartir tertúlia amb Raimon, Lluís Llach, Ovidi Montllor, Monserrat Roig, Josep Lluís Blasco, Enric Tàrrega, Josep Piera, Max Cahner... Impossible de fer la llista completa. ¿Quanta gent que s'estimava aquest país va fer l'obligat rite de tocar a la porta de sa casa per fer-la petar fins a altes hores de la matinada? Xarrada que moltes vegades havien de compartir —els agradara o no— amb la nostra presència.

I, fins i tot, amb personatges de la dreta. Jo no recordava els detalls de la visita que li vaig fer un dia per presentar-li Jordi Boladeras, un amic meu de Sant Vicenç dels Horts, però Jordi ho ha deixat escrit:

Un servidor va saludar Joan Fuster a ca seua, els anys vuitanta, a boqueta nit, acompanyat del meu estimat amic Voro Vendrell. A banda que el mestre portava

la seva vestidura per al culte nocturn —descrita en infinites ocasions—, i del whisky que també va aparèixer de la cuina per l'art miracler del Voro —que sap convertir pans i peixos en pans, peixos i whisky—, recordo la tímidesa que em va atorollar i, doncs, em va fer perdre l'oportunitat única de tenir una conversa mínimament digna amb l'escriptor i humanista. Amb els anys, he pensat que potser millor que fos d'aquesta manera: així no vaig haver de fer públiques les meves ignoràncies i tots plegats ens vam estalviar de caure en tòpics de cortesia. El Voro es va encarregar de salpebrar ràpidament la trobada i de seguida vam bromejar sobre l'actualitat del moment.

Quan ja faltava poc per a les deu de la nit, ens va dir que estava a punt d'arribar una delegació de militants d'Alianza Popular, que el volien conèixer i parlar-hi una estona. Ens va dir que, si ens venia de gust, ens hi podíem quedar. Pel to, era evident que no li feia massa il·lusió la perspectiva que el deixéssim sol davant els populistes, que tant de mal farien al país quan governessin. Tanmateix, no ens hi vam quedar. La dreta espanyolista era una bona colla i gairebé faltaven cadires. Les estètiques xocaven d'allò més: ells amb brillantina i elles amb permanent; nosaltres, cabells llargs i esbullats.

Llavors no érem tan inclinats com ara a les fotografies. Per tant, no conservo cap testimoni gràfic de la nostra visita, excepte la memòria, la gran aliada mentre duri.

Sí que em ve a la memòria alguna de les visites de Manuel Broseta. Em va semblar un paio divertit. Després, quan decidí que l'anticatalanisme li anava millor als seus interessos polítics, deixà de vindre.

Els del partit de Suárez, en un primer moment, van tenir una posició complaent amb el nacionalisme, presentant històrics valencianistes com Francesc de Paula Burguera en les llistes de 1977. Després, però, el partit dels centristes espanyols es convertí en el principal valedor de les tesis anticatalanistes. L'exemple més evident va ser Manuel Broseta qui, uns pocs dies abans de publicar el seu famós article en *Las Provincias* titulat «La paella dels Països Catalans» amb el qual confirmava el seu canvi de posició, havia dit que sentia un gran respecte per la qüestió dels Països Catalans i havia qualificat de «covardes i denigrants» les campanyes anticatalanistes orquestrades per l'extrema dreta. Fins i tot, havia acudit al Congrés de Cultura Catalana celebrat a Barcelona en 1977. Però aquesta és una història molt trista...

Alguns joves de Sueca vam tenir la sort de viure gairebé en directe moltes d'aquestes misèries i, també, les polèmiques i històries que provocà la seua obra. Vam descobrir que era l'escriptor i intel·lectual més lúcida i que més transcendència havia tingut en la construcció d'un camí que ens havia portat a conèixer el nostre

país a través de l'assaig històric *Nosaltres, els valencians*. Un llibre que, en un país normal i normalitzat, ell no haguera escrit com s'ha dit manta vegades.

Les seues tesis i els seus arguments encara són, a hores d'ara, vigents. No han estat mai contestades de manera seriosa i amb arguments sòlids. Tot el contrari, les seues reflexions han estat refutades amb insults dels sectors més reaccionaris del nostre país. L'escriptor ho va expressar així: «Jo col·lecciono insults, com hi ha qui col·lecciona segells o monedes antigues».

Ningú no s'ha atrevit a polemitzar amb les mateixes armes del suecà: el rigor i l'estudi —això de les terceres vies no deixa de ser una broma de personal «oportunista» que ha mamat del fusteranisme. Malgrat totes les adversitats i les campanyes dels qui volien seguir «ofrenant noves glòries a Espanya», l'escriptor de Sueca es convertí en un referent cívic en el nostre país i, per damunt de l'àmbit literari, es projectà sobre la nostra vida cultural i cívica.

Per culpa d'aquelles vetlades, en fullejar qualsevol llibre d'història, a molts de nosaltres ens entra un poquet de nostàlgia, perquè ens porta a l'època de les nits en casa Fuster on discutíem de totes les transicions hagudes i per haver, sobretot, la que més estudiàvem: la del feudalisme al capitalisme. I buscàvem en la història aquells llargs períodes de transformació en què citàvem autors marxistes. Discutíem sobre l'etern dilema del nostre model de transició: la via revolucionària, el model francès; o la via prussiana, més reaccionària. Que portava a preguntar-nos el condemnat problema «metafísic» de l'existència de la «burguesia valenciana» i quina «classe de burgesia» i... Moltes vetlades de discussió d'un bon grapat d'estudiants que volíem fer una transició a la democràcia que preteníem que fora l'hòstia.

\* \* \*

No va ser només l'autor de *Nosaltres, els valencians*. És un dels assagistes més importants en llengua catalana que va escriure sobre tots els temes que preocupen l'ésser humà: amor, guerra, xenofòbia... I també sobre els nostres clàssics, sobre l'art i els artistes, sobre les maneres de llegir, sobre les pautes que ha de seguir un bon escriptor, sobre la condició humana i la vida... Li agraïm, sobretot, que ens ensenyara a expressar-nos sense cap voluntat d'assentar càtedra, sense cap engruna de dogmatisme. Que escriure assaig ha de ser una manera d'examinar-se, de reflexionar amb la més absoluta fidelitat a les regles de joc del gènere literari: «Quan escric, no puc evitar els “però”, els “tanmateix”, els “em sembla”, els “em fa la impressió que”, els “si no recorde malament”...».

Nosaltres, a banda de les reflexions escrites, vam poder gaudir de les reflexions orals, en directe, sense cap tipus de censura —autocensura, millor dit— que d’una manera o altra sempre imposa el paper destinat a la impremta. Fuster no parava de parlar i no deixava cap tema on posar cullerada. Sobre llegir: «Temeu l’home d’un sol llibre», deia —segons diuen— sant Agustí. A mi també em fa por la gent d’un sol llibre, o d’un sol diari, aquells que no llegeixen més que el que els reconforta en els propis prejudicis. Són els fanàtics». «Teniu la biblioteca de ma casa», ens deia.

I a escriure: «Autoanàlisi literària? Literària? Evidentment, sóc un escriptor: així ho tinc inscrit en el DNI, perquè al capdavant, em guanyo la vida escrivint. És “literatura” el que jo faig? Per mi, sobretot, és un ofici: un treball. En aquestes latituds ha de ser inevitablement un treball irregular, aleatori, mal pagat. Escriure, per mi, és opinar. No sóc poeta, ni novel·lista, ni dramaturg. I opinar és ensenyar el cul cada dia.»

Crec que va ser Antoni Martí Monterde, en *La paraula assaig*, qui va dir que llegir Fuster t’ajuda a construir una teoria de l’assaig per acostar-te a qualsevol assagista europeu i et converteix en lector de molts altres autors: Montaigne, Pla... I sempre et fa recordar que la primera obligació d’un escriptor és fer-se llegir i la segona posar damunt la taula altres autors. Fuster aconseguí les dues coses.

Es convertí, però, en un personatge incòmode per als polítics valencians sobretot perquè va explicar que l’única manera en què podem sobreviure com a poble és seguir fent cas al vell i gran cronista, a Ramon Muntaner, que demanava la unitat dels nostres pobles amb l’exemple de la famosa mata de jonc.

Molts pocs han llegit un llibre sencer de Fuster, com a molt han intentat llegir *Nosaltres, els valencians* o els pamflets, de circumstàncies, que va haver d’escriure en un moment determinat. Per cert, pamflets d’una qualitat literària innegable. Però qui ha llegit el *Diari*? Un clar exemple d’escriptura d’indagació lliure i suggeridora reflexió, encara que alguns textos ja s’havien donat a conèixer en altres llibres com *Figures de temps*, *Indagacions possibles* o *Diccionari per a ociosos*... Moltes entrades del *Diari*, que estan datades, són complementades amb addicions del 1968, la qual cosa li dóna sentit a l’assaig en matisar-lo o revisar-lo. No hi ha cap intimitat en el *Diari*. El seu diari és un instrument de treball que li és útil per fer reflexions lliures i, com hem dit, provisionals i on tracta qualsevol qüestió sobre qualsevol tema del seu interès. En aquest *Diari* hi ha les dues entrades de l’escriptor que més m’han arribat al tendre. Quantes vegades li les he sentit comentar a la matinada?

Una és el que, a través d’Erasmus de Rotterdam, planteja el paper de l’intel·lectual en la societat que li toca viure. Així, repren la polèmica plantejada per Sartre

en el manifest de presentació del primer número de *Les Temps Modernes*. Estableix el paral·lelisme entre el drama d'Erasme en la seua activitat d'escriptor i el de l'intel·lectual de la nostra època; la situació a l'inici del segle XVI amb la revolució religiosa i la del segle XX amb la revolució social. En l'assaig veiem com Erasme no vol trencar en cap dels dos bàndols i desitja la síntesi. Però els dos sectors exigeixen l'adhesió i la submissió. Ell, però, no vol abandonar la independència intel·lectual. Aquesta posició, però, no sempre es fàcil perquè moltes vegades t'obliguen a elegir i com va dir Sartre: la imparcialitat és impossible, ja que sempre «triem». La «neutralitat» constitueix una forma «d'intervenció». Callar és també opinar. De totes maneres és un tema bastant actual al qual li podríem afegir una pregunta: On són els intel·lectuals d'avui? Han perdut la seua influència? Qui són els que avui influeixen veritablement en la societat?

L'altra entrada és la que va fer el divendres 10 d'abril de 1952 com a homenatge a François Rabelais. Ell sempre contava que l'havia escrita en un rotlle de paper de vàter:

Ho acabo de llegir al diari: ahir, ahir mateix,  
vas morir-te.  
D'això, en fa quatre segles, és clar.

Fuster en aquest poema reivindica el Rabelais que va plantar cara a *ells*, els *ells* de sempre:

els enemics de la carn  
els enemics del món  
i valgui l'eufemisme, els enemics del dimoni,  
tancaven i barraven les portes, totes les portes:  
les del rot  
les del pet,  
i, sobretot, les de l'ejaculació.

Com el teu germà,  
l'altre fill de puta, Erasme,  
tenies molt mal concepte dels monjos

I fa un llarg poema on denuncia que el centenari de l'autor de *Gargantua* va passar desapercebut entre nosaltres. La Barcelona intel·lectual, els nuclis europeitzadíssims no van fer-hi res. Per què? Fuster va preguntar a Carles Riba com era que la Bernat Metge no reeditava Rabelais:

«Ells» no publicarien Rabelais. Dant, Petrarca i Homer sí, però Rabelais no.



No recorde on va dir Fuster —o ho he llegit o li ho sentit dir en directe— que la Bernat Metge era una col·lecció per a monges Ursulines. Ho puc constatar personalment perquè vaig voler fer una versió de *L'ase d'or* d'Apuleu per a joves i em vaig trobar que tots els passatges una mica picants estaven tallats. En el seu lloc hi havia una creueta, com no podria ser d'altra manera. Quina barra!

\* \* \*

Fuster no jugava a la loteria, només aquella que li veníem nosaltres del partit, del cineclub, del grup de teatre... O els veïns que li la venien de la falla o de la confraria. Evidentment, hi teoritzava: «Jugar a la loteria és com una pregària: com fer oració. Un “demana” uns beneficis a la ignota divinitat que pot concedir-los. I això fem. En comptes de resar, comprem un dècim, una participació més mòdica. És una manera com qualsevol altra de reclamar l'atenció de la Providència. Si la rifa ens és favorable, alabat sia Déu; i si no, paciència.»

La paciència que hauria de tenir jo, si mire al cel i m'adone de la seua grisor, o deuria dir negror? És impressionant! Com si volguera fer joc amb el meu estat d'ànim. No s'hi mou res. Només el meu cotxe en unes carreteres menudes i solitàries per dins dels camps d'arròs i el paio de la ràdio que no para de dir estupideses. L'apague. Ja ho té bé. Em concentre en el paisatge. Reduïsc la marxa del cotxe per omplir-me els ulls de la negror. Millor si m'ature. Veig una era. Entre. Baixe del cotxe i sembla que el color del cel, la soledat i aquell silenci m'anuncien alguna cosa. I, efectivament, comença a moure una ventada molt forta. Mira si és forta que he de tornar al cotxe. Tot el que observe és inquietant i, al mateix temps, encantador, però comence a angoixar-me, perquè no veig ningú en l'horitzó, ni un cotxe ni una bicicleta. Res. Ni tan sols el raucar d'una granota, perquè ja no en queden de granotes.

Recorde que les granotes feien un soroll del color de la nit que ens acompanyava en les llargues passejades que féiem pels camins estrelats de la marjal. Si anàvem amb cotxe, l'aturàvem i apagàvem els llums. Aleshores, escoltàvem com el soroll de l'aigua de l'arròs es bellugava pels moviments ràpids que feien aquells animalets que se submergien en veure's en perill.

De més menuts, les caçàvem amb un esquer de cotó-en-pèl i contemplàvem l'enorme boca que havia provocat la seua perdició. Ara, ja no les sent, en queden molt poques i quan tinc sort i sent un tímid rauc aïllat, me n'alegre i recorde aquella completa simfonia que sempre ens acompanyava en les càlides nits d'estiu. I, sobretot, com eren de bones fregidetes amb ceba i tomaca! O amb arròs caldós.

En un moment determinat de l'any, la meua mare les comprava a dotzenes a una senyora major que passava per casa. Les portava en un saquet de tela amb ratlles longitudinals, com les de la pell de l'esquena de les granotes mateixes. La senyora portava una fusta d'un color marró impregnat de la tonalitat roja de la sang. Les treia del saquet i les posava d'esquena damunt de la fusta i ens en mostrava les panxes de color blanc relliscós. Les matava tallant-los el coll, amb un sol colp de ganivet de fulla ampla i esmolada. Després, a taula, ens barallàvem per aquelles cames llargues que la natura els havia regalat perquè pogueren fer grans salts, però que, per a nosaltres, simplement significaven un mos esplèndid, tendre i sabrós.

Encara les puc trobar a la venda, però no en faig cas. Res de denominació d'origen. No paguen la pena. Déu sap d'on deuen portar les granotes que venen ara en els grans magatzems i que fan gust de plàstic congelat. Més val que les autoritats de Sueca, demanen al director del parc natural de l'Albufera que el repoble de nou de granotes per poder tornar a dir com sant Vicent Ferrer en un dels seus sermons: «Isqueren-ne tantes de granotes que tot n'ere ple».

Ara qui trenca el maleït silenci és Louis Armstrong amb *Go Down Moses*. És el mòbil.

Sí?, pregunte.

No te'n recordes que havíem quedat en menjar-nos un arròs caldós amb granotes?

Penge perquè no pot ser. Dec estar al·lucinant. Molt malament. Era la veu de Joan Fuster que no va tindre telèfon només fins a última hora i aquest any en farà no sé quants que va morir. Per tant, no pot ser ell. Impossible. Qui té ganes de fer bromes tan macabres com aquesta a aquestes hores del matí? Aquesta és la manera en què volen trencar el silenci que m'empresona? O és que jo estic més boig del que em pensava? Perquè no crec que avui siga el dia de la resurrecció de la carn.

Això no ho sé, però sí que recorde la història aquella de l'arròs caldós amb granotes. Fuster va estar demanant-nos-el un fum de dies. Tenia desig d'aquella combinació d'arròs i granotes i no parava d'insistir-hi. No va ser fàcil, però, finalment, vam aconseguir les granotes d'un paio que anava darrere les segadores arplegant-ne. I l'arròs ens el va fer la mare de Tomàs, el de l'Hector's, aquell bar que hi havia enfront de ca Fuster. I ens vam llepar els dits de com estava de bo. Després, com sempre: cafés, copes i cigarrets a manta. Agafàrem una bona castanya i van rebre dues «capelletes» de professors universitaris. Primer una i després l'altra, volien parlar de la càtedra que en aquell primer intent no aconseguiria. Quanta misèria! I quina vergonya! Aquell dia a Fuster només li importava el fet que havíem aconseguit les granotes.

Ja fa molts anys d'aquestes històries i de la seua mort. Però hi ha testimonis fidedignes que diuen que la seua màquina d'escriure encara tecleja. Ho ha deixat escrit Manuel Baixauli que viu en l'últim pis d'una casa antiga, modernista, just al costat de la casa de Joan Fuster:

Han passat lustres. A la casa de Fuster s'han succeït les obres i les reformes, ara és un museu obert al públic.

Sovint, quan vinc cansat de la feina, isc al terrat, m'assec i, mirant terrats veïns, antenes, depòsits d'aigua i les formes dels núvols, em bec, a petits glops, una cervesa. És la glòria.

Encara sent, de tant en tant, la màquina d'escriure. ☺

**MÈTODE**  
Revista de cultura i ciència

**MÈTODE**  
Revista de cultura i ciència

**MÈTODE**  
Revista de cultura i ciència

**MÈTODE**  
Revista de cultura i ciència

**SUBSCRIU-TE A**  
**MÈTODE**

Preu Subscripció anual (4 números l'any):  
33€ per a Espanya, 45€ per a l'estranger. [www.metode.cat](http://www.metode.cat)